

ПРАВО ОСИГУРАЊА

ПРОФ. др Наташа
Петровић Томић

каб. 207, консултације:
понедељак: 8.30-11.30h;
email: nataly@ius.bg.ac.rs

УВОДНЕ ТЕМЕ

Осигурање (insurance, assurance, Versicherung...) – пружање сигурности, заштите, стицање поверења у нешто, ...

Значај осигурања за савремено друштво:

- Осигурање уноси елемент сигурности у живот савременог човека (етимологија речи осигурање...)!
- Заштитна функција осигурања није ограничена само на осигураника и уопште учеснике правног односа осигурања, већ се проширује и делује према трећим лицима (морална дужност!).
- Привредни значај осигурања (нарочито животних).
- Међународни значај осигурања.
- Врсте осигурања...; ризици од којих се може добити заштита многобројни су (од заштите најближих за случај смрти, преко заштите од професионалних ризика до накнаде путних трошкова и трошкова боравка на годишњем одмору за време кишних дана).

Дакле, **ЗА ОСИГУРАЊЕ ЈЕ УВЕК ПРАВО ВРЕМЕ!**

Свако лице које се понаша пажњом доброг домаћина, одн. доброг привредника треба да се добро информише о ризицима који угрожавају његову личну или пословну сферу и да прибави одговарајуће осигурање!

Трошкови издвојени на име премија осигурања за привреднике свакако представљају трошкове пословања и као такви могу се укалкулисати се у цену производа или услуга.

Физичка лица која се одлуче на заштиту имовинских или личних добара куповином осигурања могу рачунати на заштиту своје имовине од непредвиђених и по правилу штетних догађаја, одн. на остварење одређеног прихода у будућности.

ТЕХНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ОСИГУРАЊА

Елементи:

1. Заједница ризика – лица угрожена истим ризиком. Што је заједница већа, то је терет сваког члана мањи.
2. Дисперзија ризика – несразмера између укупног броја опасности и броја остварених опасности. Омогућава да поједини чланови носе незнатни терет остварене опасности.
3. Хомогеност ризика – сличност ризика по предмету, природи, вредности и трајању. Битна је због равномерне расподеле терета између чланова једне заједнице ризика и ради тачности статистичких прорачуна.

4. Учесталост ризика – наступање ризика у одређеном периоду, није исто што и математичка правилност понављања догађаја.
5. Закон великих бројева – законитости у понављању једне појаве. *Што је број посматраних случајева већи, правилност у наступању једног догађаја је већа, а одступања мања.*
6. Рачун вероватноће - однос броја повољних шанси за настанак једног догађаја према броју укупних шанси. Одређује се степен вероватноће наступања одређеног ризика.
7. Селекција ризика – избор осигуравача да ли ће прихватити ризик у осигурање.

ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈА ОСИГУРАЊА

Осигурање је и правна и економска категорија (економско-правне теорије; техничко-правне и мешовите теорије; правне теорије).

Проф. др В. Јовановић: “Осигурање је однос који настаје на основу уговора или закона у коме једна страна, осигуравач, преузима обавезу да другој страни, осигуранику или трећем лицу у чију се корист осигурање заснива (кориснику, бенефицијару) надокнади штету код имовинског осигурања, односно исплати или исплаћује одређену суму новца код личног осигурања, у случају да наступи предвиђени догађај (осигурани случај) и уз услов да му осигураник уплаћује одређене износе новца у предвиђеним роковима (премија осигурања).”

Правне теорије:

- Теорија одштете (циљ сваког осигурања је накнада штете)
- Теорија престације (основ уговорних обавеза чине престације на које се обавезују осигуравач (да пружи накнаду из осигурања) и осигураник (да плати премију)).

ЗОО: “Уговором о осигурању обавезује се уговарач осигурања да плати одређени износ организацији за осигурање (осигуравач), а организација се обавезује да, ако се деси осигурани догађај, који представља осигурани случај, исплати осигуранику или неком трећем лицу накнаду, односно уговорену своту или учини нешто друго”.

Нацрт Грађанског законика Србије.

ИЗВОРИ ПРАВА ОСИГУРАЊА

А) Извори права статусног карактера

- ЗАКОН О ОСИГУРАЊУ (*Службени гласник РС*, бр. 139/14) – регулише сва питања везана за оснивање, управљање, пословање и престанак друштава осигурања.
- Закон о привредним друштвима – *lex generalis* (?)
- Подзаконски акти.
- Акти које доносе друштва осигурања: статут, правилник о начину утврђивања финансијског резултата осигурања, правилник о утврђивању математичке резерве осигурања живота, правилник о начину и висини утврђивања резервисаних штета, ...).

Б) Облигационо-правни извори

- ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА (чл. 897-965)

Овај закон се не примењује на:

- 1) пловидбена осигурања;
- 2) на осигурање потраживања и
- 3) на реосигурања.

Осим тога, обавезна осигурања уређују се посебним законима.

Дакле, ЗОО се примењује на копнена (ПОТРОШАЧКА) осигурања!

Принцип **императивности** прописа о уговору о осигурању (чл. 900 ст. 1 ЗОО).

Постојање **полупринудних норми** (чл. 900 ст. 2 ЗОО).

- **Општи услови осигурања** – доноси их унапред осигуравач и њима на општи начин одређује садржину будућих уговора.

Правна природа општих услова – уговорни карактер:

1. Обавеза осигуравача да упозна уговарача осигурања са садржином општих услова прописана је посебном одредбом ЗОО. Осигуравач је дужан упозорити уговарача осигурања да су општи и посебни услови саставни део уговора и предати му њихов текст, ако ти услови нису штампани на самој полиси (меродавна је садржина оних услова који су предати осигуранику без обзира да ли су застарели или је у њима погрешно одштампана нека одредба; важе само они услови који су предати, иако уз њих постоје и допунски услови; ако услови уопште нису предати, меродавни су они који су важили у време закључења уговора);

2. Промена општих услова и примена нових услова на осигуранике тек од истека текућег периода осигурања;
3. Тумачење општих услова на штету осигуравача.

Недостаци одредбе о обавези упознавања:

1. Није прецизиран моменат извршења обавезе осигуравача! Потрошачу треба предати ОУО пре закључења уговора!
2. Није прописана санкција за неизвршење дужности упознавања са ОУ. Санкција треба да буде претпоставка да је уговор закључен на основу текста полисе, тј. без примене искључених штета из ОУО.
3. Није наглашено да ОУ морају бити јасни и прецизни, разумљиви, не смеју упућивати на документе који уговарачу нису достављени приликом закључења уговора

- **Посебни услови осигурања** - уговорне одредбе о којима стране преговарају приликом закључења уговора.

Посебни услови примењују се пре општих услова и онда када не постоји специјална клаузула о томе.

- **Обичаји и Узансе** – неједнак значај обичаја у различитим гранама осигурања.

ОБИЧАЈИ СУ И ДАЉЕ ВРЛО ЗНАЧАЈАН ИЗВОР ПРАВА У ТРАНСПОРТНОМ ОСИГУРАЊУ.

У осигурањима на која се примењује ЗОО обичаји имају много мањи значај него пре доношења ЗОО (чл. 21 ст. 2).

- **Општа правила грађанског и привредног права**
- **Судска пракса и правна наука.**